

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย ขั้นตอนการดำเนินงาน 2 ขั้นตอนย่อย คือ

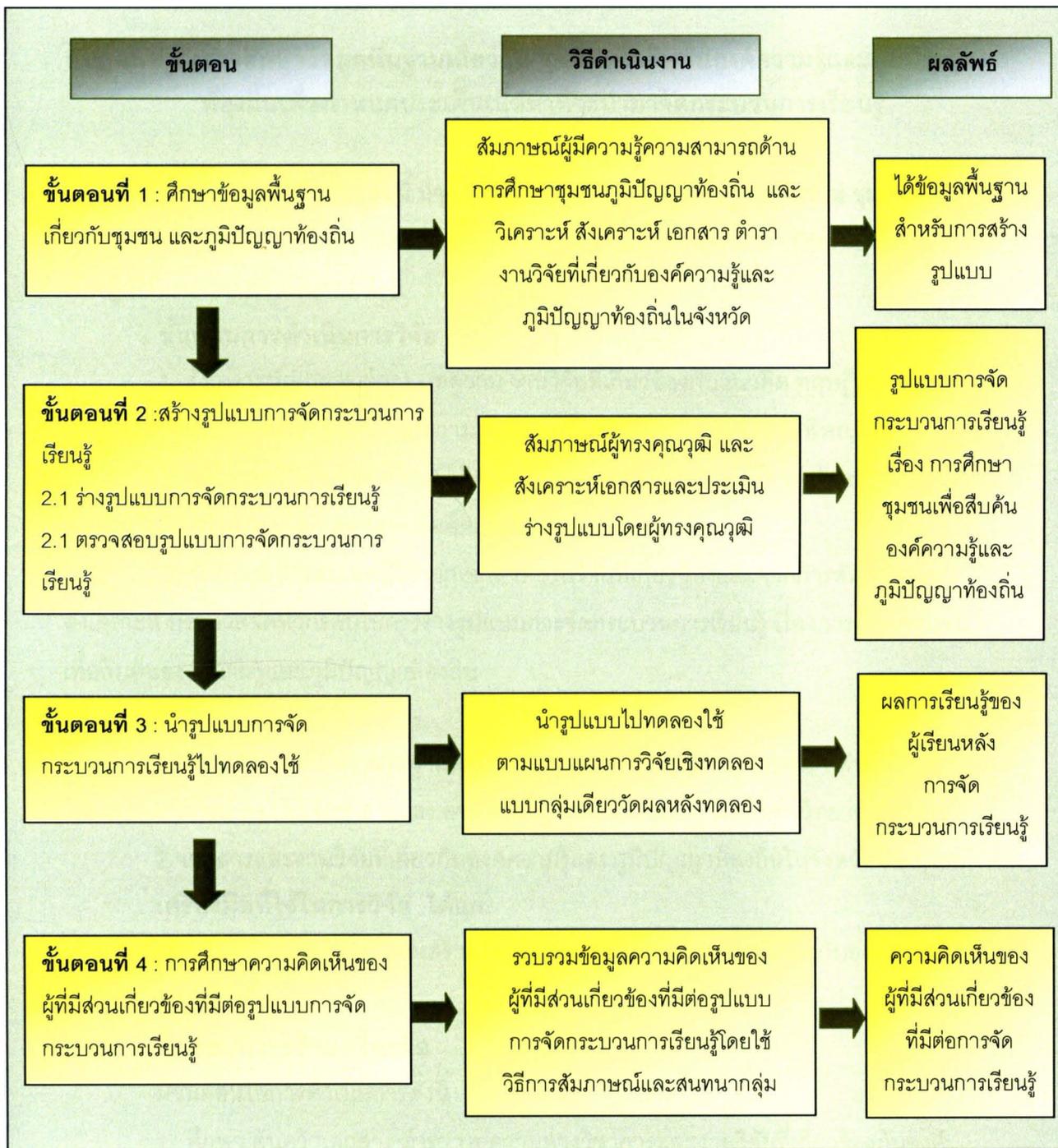
1) การร่างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ และ 2) การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย ขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอนย่อย คือ

1) การพัฒนาครูโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) ครูผู้สอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) การตรวจสอบความเหมาะสมของหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ และ 4) การทดลองจัดกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดยมีกรอบการดำเนินงานวิจัยเพื่อการพัฒนา รูปแบบ การจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น สรุปได้ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 กรอบการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

รายละเอียดของการดำเนินการแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อกำหนดประเด็นเนื้อหาที่จะนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อกำหนดประเด็นเนื้อหาที่จะนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. สังเคราะห์เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี สภาพปัจจุบัน เกี่ยวกับการศึกษาชุมชน องค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในจังหวัดพิษณุโลก
2. สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชุมชน องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในจังหวัดพิษณุโลก ตลอดจนข้อคิดเห็นอื่นๆ
3. นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ ประมวลจัดทำกรอบในการร่างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

แหล่งข้อมูล

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาชุมชน จำนวน 1 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ สายแสง อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
 2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่**
- แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก
2. ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือ โดยเฉพาะแบบสัมภาษณ์และกำหนดกรอบเนื้อหาของการสัมภาษณ์
3. จัดทำประเด็นสัมภาษณ์โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ

ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยการหาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมี ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์เท่ากับ 1.00

5. นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ เอกสารและสัมภาษณ์นำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) เพื่อนำมาเป็นประเด็นในการร่างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการพรรณนาวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชน เพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชน เพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ร่างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชน เพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน
2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชน เพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในประเด็นเกี่ยวกับ

- 1) วัตถุประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 2) เนื้อหาที่นำมาจัดกระบวนการเรียนรู้
- 3) กิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 4) สื่อ-อุปกรณ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 5) การวัดและประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้

3. นำผลการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้และผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องการศึกษาชุมชน เพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดยรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีลักษณะภาพรวมแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของรูปแบบ ประกอบด้วย

- 1.1 ความเป็นมา/ความสำคัญของรูปแบบ
- 1.2 หลักการของรูปแบบ
- 1.3 วัตถุประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 1.4 สาระการเรียนรู้
- 1.5 การจัดกระบวนการเรียนรู้
- 1.6 การประเมินผล

ตอนที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้
- 2.2 สาระการเรียนรู้
- 2.3 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม
- 2.4 การประเมินผล

แหล่งข้อมูล

ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน และการศึกษาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 ท่าน คือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ สายแสง	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วาริรัตน์ แก้วอุไร	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. รองศาสตราจารย์ ดร. รัตนะ บัวสนธิ์	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. ดร.อมรรัตน์ วัฒนารุ	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการศึกษาชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก
2. ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือ โดยเฉพาะแบบสัมภาษณ์และกำหนดกรอบเนื้อหาของการสัมภาษณ์
3. จัดทำประเด็นสัมภาษณ์โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยการหาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมี ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ เท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้มา โดยพิจารณาความครบถ้วน ความสมบูรณ์และความถูกต้อง เหมาะสม จากนั้นนำข้อมูลที่ผ่านมาการตรวจสอบแล้ว มาวิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอโดยการพรรณวิเคราะห์

2.2 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชน เพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้

การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องการศึกษาชุมชน เพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ดำเนินการโดยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน วิพากษ์รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการ ดังนี้

แหล่งข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนรู้ การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ สายแสง อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ บัวสนธิ์	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ กรอบแนวคำถามในการสัมภาษณ์และประเด็นการวิพากษ์รูปแบบการจัด
กระบวนการเรียนรู้เรื่อง "การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น "

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้มา โดยพิจารณาความครบถ้วน
ความสมบูรณ์และความถูกต้อง เหมาะสม โดยกระทำพร้อมกันไปในขณะที่เก็บข้อมูลและกระทำ
เมื่อเสร็จการเก็บข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว มาวิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์
เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

หลังจาก ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการจัด
กระบวนการเรียนรู้เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น และคู่มือ
การใช้รูปแบบโดยการวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบและคู่มือตาม
ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จนได้รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้
เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไป
ทดลองใช้ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องการศึกษา ชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลหลัง
ทดลอง (One group posttest only) โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น ให้กับผู้บริหารและครูในโรงเรียนวัดตาปะขาวหาย ณ โรงแรมไพลิน จังหวัด
พิษณุโลก ในวันที่ 5-7 พฤษภาคม 2552 เพื่อเป็นการพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัด
กระบวนการเรียนรู้ เรื่องการศึกษาชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกำหนดเนื้อหาการอบรม ดังนี้

- 1) ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน และการนำข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 2) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3) การวิเคราะห์หลักสูตรและการออกแบบหน่วยการเรียนรู้
- 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- 5) ฝึกปฏิบัติการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

รายละเอียดของหลักสูตรและเนื้อหาในการอบรม แสดงดังภาคผนวก ค

2. ครูผู้สอน นำความรู้จากการอบรมไปใช้ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนจำนวน 1 หน่วย
3. ครูผู้สอนส่งหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักวิจัยเพื่อนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอนประเมินการจัดการเรียนรู้และให้ข้อเสนอแนะ
4. ครูนำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของตน
5. ผู้วิจัยดำเนินการนิเทศติดตามผลโดยการสังเกตการสอน และสัมภาษณ์ผู้บริหาร และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ พร้อมกับตรวจสอบหลักฐาน เอกสาร ร่องรอยการสอนของครู โดยได้ดำเนินการนิเทศติดตาม 2 ระยะ ระยะที่ 1 คือ หลังจากครูได้ทดลองสอนตามแผนการสอน ใน 2 สัปดาห์ และระยะที่ 2 ได้ทดลองสอนตามแผนการสอน 1 เดือน
6. จัดนิทรรศการนำเสนอผลงานนักเรียน ครู
7. สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้

แหล่งข้อมูล

ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและนักเรียน โรงเรียนวัดตาปะขาวหาย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2552 ภาคเรียนที่ 2 มีจำนวน ดังนี้

1. ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
2. ครูผู้สอน ระดับชั้น อนุบาลศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมจำนวน 15 คน ซึ่งคัดเลือกจากครูที่เต็มใจเข้าร่วมโครงการวิจัย
3. ตัวแทนนักเรียน ระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมจำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามความพึงพอใจในการอบรมสำหรับผู้บริหารและครู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ
2. แบบประเมินหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ
3. แบบประเมินทักษะกระบวนการกลุ่มของผู้เรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ
4. แบบประเมินทักษะการสืบค้นและนำเสนอความรู้ของนักเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ
5. แบบบันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบกรอกข้อความตามประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดให้
6. แบบสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับผลการจัดกระบวนการเรียนรู้
7. แบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับผลการจัดกระบวนการเรียนรู้

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือแต่ละฉบับโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66 – 1.00

สำหรับแบบประเมินทักษะการสืบค้นและนำเสนอความรู้ของนักเรียนนั้น ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนในโรงเรียนวัดตาปะขาวหายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

สำหรับแบบประเมินทักษะกระบวนการกลุ่มของผู้เรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนในโรงเรียนวัดตาปะขาวหายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจในการอบรมสำหรับผู้บริหารและครู แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู และแบบประเมินทักษะการสืบค้นและนำเสนอความรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ และผลการสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

แหล่งข้อมูล

ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียนวัดตาปะขาวหาย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2552 ภาคเรียนที่ 2 ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน ครู จำนวน 15 คน ตัวแทนนักเรียนที่ให้ข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม ระดับชั้นละ 1 คน (ระดับอนุบาลศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3) และนักเรียนชั้นที่ให้ข้อมูลโดยตอบแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ จำนวน 50 คน (ตัวแทนนักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3) ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ฯ
2. ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มนักเรียนเพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ฯ
3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือแต่ละฉบับโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66 – 1.00

สำหรับแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ นั้น ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนในโรงเรียนวัดตาปะขาวหายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นนิสิตปริญญาโท สาขาวิจัย และประเมินผล ที่ได้รับการฝึกอบรมและชี้แจงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้วิจัย โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ภายหลังจากเสร็จสิ้น การทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แล้วเป็นเวลา 1 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ฯ และการสนทนากลุ่มนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ฯ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายสรุปโดยการพรรณนาวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตรดังนี้ (พิชิต ฤทธิจรูญ , 2551, หน้า 267)

$$\text{สูตรที่ใช้ } \bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

เกณฑ์การแปลความหมาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อพิจารณาผลการวิจัยจากข้อมูลที่ได้รับจากเครื่องมือในการวิจัยที่มีลักษณะเป็น
มาตราส่วนประมาณค่า ผู้วิจัยได้ตรวจให้คะแนนโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	ได้คะแนน	5	คะแนน
ระดับมาก	ได้คะแนน	4	คะแนน
ระดับปานกลาง	ได้คะแนน	3	คะแนน
ระดับน้อย	ได้คะแนน	2	คะแนน
ระดับน้อยที่สุด	ได้คะแนน	1	คะแนน

จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดค่าเฉลี่ยไว้
5 ระดับ ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2547, หน้า 30)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50	หมายถึง	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50	หมายถึง	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

(พิชิต ฤทธิจรุญ , 2551, หน้า 277)

$$\text{สูตรที่ใช้ } S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน จำนวนในกลุ่มตัวอย่าง

2. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาความเที่ยงเชิงเนื้อหา โดยใช้สถิติดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตามสูตรดังนี้
(Rovinelli and Hambleton, 1977, อ้างอิงใน ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2539, หน้า 249)

$$\text{สูตรที่ใช้} \quad IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
 N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

การกำหนดคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิจะกำหนดเป็น +1 หรือ 0 หรือ -1

+1 แทน แนใจว่าสอดคล้อง (เห็นด้วย)

0 แทน ไม่แน่ใจ (ไม่แสดงความคิดเห็น)

-1 แทน แนใจว่าไม่สอดคล้อง (ไม่เห็นด้วย)

เกณฑ์การตัดสิน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของ
โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

2.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า
โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ดังนี้
(พิชิต ฤทธิ์จรูญ , 2551, หน้า 279)

$$\text{สูตรที่ใช้} \quad \alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อคำถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

จากขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ทั้ง 4 ขั้นตอน ผู้วิจัยสรุปการดำเนินการวิจัยเป็นตาราง
เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้อ่าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์	ข้อมูลที่ต้องการรวบรวม	เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1 ท่าน 2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก	1.การวิเคราะห์เนื้อหา
2. สร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้	2. ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้	2. ประเด็นการวิพากษ์รูปแบบ	1.ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอนและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 ท่าน	1.การวิเคราะห์เนื้อหา
3. ศึกษาผล การทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้	3.1ความพึงพอใจในการอบรม 3.2 ผลการประเมินคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้และแผนฯ ของครู 3.3 ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน - ด้านความรู้ - ด้านเจตคติต่อการเรียน -ด้านทักษะ	1.แบบสอบถามความพึงพอใจในการอบรม 2. แบบประเมินหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู 3. แบบประเมินทักษะการสืบค้นและนำเสนอความรู้ของนักเรียน 4. แบบบันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5. แบบสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ 6. แบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับผลการจัดกระบวนการเรียนรู้	1.ผู้บริหารและครูผู้เข้ารับการอบรม 2.ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน 3. ครู 15 คน 4. ตัวแทนนักเรียน 50 คน	1. ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน($S.D.$) 2.ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ข้อมูลที่ต้องการรวบรวม	เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
4. ศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.1 ความพึงพอใจของนักเรียน 4.2 ความคิดเห็นผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ไปใช้	4.1 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน 4.2 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ไปใช้	1. ผู้บริหาร 1 คน 2. ครู 15 คน 3. ตัวแทนนักเรียน 50 คน	1. ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) 2. ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา